

Mnoho lidí, hledajících nebo i nevěřících, se rozhodne, že si chtějí přečíst Bibli. Často ji ale po pár desítkách stránek odloží, protože získají dojem, že jde o pouhé pohádky, které moderní člověk k životu nepotřebuje. Na složité otázky v biblických příbězích jsme se zeptali biblisty, otce Bedřicha Horáka.

Milý otče Bedřichu, jak je to se stvořením světa, s Kainem a Ábelem, s potopou a dalšími příběhy z úvodu knihy Genesis? Jsou to všechno historické události, nebo ne?

Prvně si musíme položit otázku. Co je to historická událost? Je to událost, která se opravdu stala přesně tak, jak je popsána, nebo alespoň částečně? Nebo jen ta, kterou jde doložit z nějakých archeologických nálezů nebo aspoň z jiného písemného pramene? A pokud se ten příběh ve skutečnosti nestal, je naprosto nepravdivý, a tedy vhodný k vyhození někam do koše? Řeknete si možná: „Tak jestli se ta událost nestala, nemá cenu se o tom bavit.“ Ale za-

mysleme se trochu víc. Opravdu se událo všechno, co je psáno v evangeliích, která se nám jeví věrohodnější než třeba některá vyprávění ze Starého zákona? Hned vám odpovím, všechno, co je tam řečeno, se ve skutečnosti nestalo, něco z toho si Ježíš vymyslel! O čem to mluvím? O podobenstvích. Ježíš si vymyslel příběhy, jejichž okolnosti, a nakonec i podobné události lidé znali z běžného života. Ale můžeme proto říci, že jsou nepravdivé? Ne, protože Ježíš nám

zákona. Určitě většina příběhů má historické pozadí, tedy skutečnou událost, kterou nám v některých případech potvrzují i archeologické vykopávky. Ale některé, zvláště ty „předhistorické“ události, nelze ani doto- vat. Ale na to si právě ani Bible nedělá nárok. Události prvních jedenácti kapitol knihy Genesis, tedy do příběhu o babylónské věži, vyjadřují nadčasovou zkušenost lidstva, která se uskutečňuje v určitých obměnách i dnes a bude taková až do konce časů.

Autor (nebo více autorů) zde použil i určitá mytologická vyprávění známá v tehdejším světě, do kterého spadala i Palestina.

Badatelé například objevili, že v oblasti Blízkého a Středního východu se vyskytovala literární díla, která se nápadně shodují s biblickými vyprávěními, ale která byla i starší než tato. Tak například potopa světa, která je popisována v 6.–9. kapitole knihy Genesis. Například v eposu o Gilgamešovi ze 7. století před Kristem král Uta-napišti vypráví o tom, jak přežil potopu, kte-

chce sdělit nějaké poselství, nějaké poučení. Stejně tak můžeme nahlížet i na ostatní biblické příběhy, zvláště na ty ze Starého

rou seslali bohové na lidstvo, a jak získal nesmrtelnost. Tento epos byl rozšířen na území celého starověkého Blízkého výcho-

du, takže v této oblasti bylo dobře známe i téma potopy světa, protože v této oblasti, v povodí řek Eufratu a Tigridu, docházelo k četným záplavám, občas i gigantickým. S biblickými příběhy se shoduje mnoho prvků obsažených v těchto eposech: Boží rozhodnutí zničit lidstvo, upozornění hrdiny na blížící se potopu, příkaz postavit koráb, poslušnost hrdiny ohledně tohoto příkazu, zničení života na zemi, přistání korábu po skončení potopy na vrcholu hory, vypuštění ptáků, kteří mají zjistit, co se děje, hrdina obětuje Bohu (bohům) po výstupu z korábu, boží požehnání pro hrdinu.

Oproti cizím pramenům jsou v Bibli rozdíly, které jsou i dost podstatné. Hlavně spočívají v tom, že biblický Bůh má všechno pod kontrolou, odlišně od více bohů jiných náboženství, kteří mezi sebou bojují a někdy se jim události vymknou z ruky. Bible jasně ukazuje, že svět není hříčkou nálad jednotlivých bohů a sporů mezi nimi, ale má svůj řád

ňuje radikalitu nastolení Boží vlády a žádné kompromisy se zlem, které představovali nepřátelé Božího lidu. Zde máme i jeden z příkladů toho, co Bible popisuje a co se ve skutečnosti neodehrálo, alespoň ne v takové míře uvedené v Písmu, jak to dokládá archeologie. To ale neznamená, že bychom tyto zprávy o prováděném násilí ve jménu Božím neměli číst, jen je musíme správně vyložit. A to tak, že je budeme vnímat jako radikální snahu rozejit se se zlem, které nás chce zevnitř ovládnout, nedělat žádné kompromisy. A také si uvědomit, že takový boj vedeme spolu s Ježíšem. Je dobré mnohé záležitosti uvedené ve Starém zákoně vztáhnout k Ježíši, protože, jak víme, celý Starý zákon nějakým způsobem přináší proroctví o Kristu nebo na něj poukazuje, jak to ve světle Nového zákona vnímáme.

Vy sám jste Bibli mnoho let studoval, umíte staré biblické jazyky. Jak by ale měl číst Starý zákon obyčejný kluk nebo holka?

Jak už jsem říkal, je potřeba číst Starý zákon, protože bez něho nepochopíme úplně ten Nový. Nový zákon předpokládá znalost Starého. Ale je potřeba opatrně a pomalu, aby se nám jeho četba nezprotivila. Prvně je dobré vybírat si příběhy nebo Žalmy jako zdroj modlitby. K těm vybraným příbě-

hům nám mohou pomoci obrázkové bible, které takový výběr dělají. Potom je dobré pomalu přecházet k dalším částem, zvláště těm, které se čtou při mši svaté, protože ty se vztahují, hlavně o nedělích, nějakým způsobem k evangeliu.

hům nám mohou pomoci obrázkové bible, které takový výběr dělají. Potom je dobré pomalu přecházet k dalším částem, zvláště těm, které se čtou při mši svaté, protože ty se vztahují, hlavně o nedělích, nějakým způsobem k evangeliu.

Těžkou otázkou je násilí ve Starém zákoně. Například Jozue s Boží pomocí vyvraždí v Jerichu všechny muže, ženy, mládence i starce (Joz 6, 21). Skutečně takhle jednal Bůh plný slitování? Milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný? (Ex 34, 6) Jak tomu máme rozumět?

Musíme si uvědomit, že Starý zákon vznikl v prostředí a době o mnoho drsnějších, než dnes vnímáme. Ostatně, za změnu v tomto chápání vděčíme i Ježíšovi a jeho učení, které prosazovalo šířící se křesťanství. Ale i Starý zákon v mnohém ohledu zmírňoval drsné zvyky rozšířené v oné oblasti. Například známý výrok „oko za oko, zub za zub“ tlumil dosah msty jen přesně na to, čím bylo člověku ublíženo, a nic navíc, jak se běžně dělo. Drsné způsoby provedení klatby nad dobytým městem pouze zdůraz-

ThLic. Bedřich Horák, Ph.D., studium biblické teologie na Papežské gregoriánské univerzitě v Římě, Cyrílometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Oblíbený biblický příběh: některá podobenství z Lukášova evangelia, zvláště o milosrdném Otci, milosrdném Samaritánovi. Oblíbená biblická postava: asi Jonáš, Tobiáš, apoštol Tomáš.

Sv. Jeroným napsal, že „kdo nezná Bibli, nezná Krista“. Existuje nějaký jednoduchý návod, jak pravidelně číst Písmo?

Asi nejjednodušší návod je ten, který jsem uvedl před chvílí. Číst si dopředu ty části Bible, které se čtou při mši sv., i s nějakým stručným vysvětlením, o čem ten text pojednává. Nemusíme si ale kvůli tomu brát domů knihu lekcionáře, ze kterého se v kostele čte. Existují misálky v knižní podobě, ale jednodušší dnes je stáhnout si do mobilu aplikaci, např. Misál na určitý rok (teď je 2021–2022), ve které si čtení pohodlně můžeme přečíst. Nemusíme to číst všechno, třeba můžeme začít evangeliem a pak přejít na první a druhá čtení. Je to dobré proto, že si to dopředu přečteme, pak to ještě slyšíme v kostele přečtené od někoho jiného, a ještě pak výklad kněze. Když si člověk tento způsob osvojí, pak může vzít Bibli i v knižní nebo elektronické podobě a číst postupně přímo z ní.

Za rozhovor děkuje Zbyněk Pavienský

